

MISJON OG BEKJENNELSESTROSKAP

av

THOR TORBJØRNSEN

Problemet bekjennelsestroskap har alltid vært aktuelt og vil vedbli å være det så lenge den kristne kirke er en *kjempende* kirke, dvs. så lenge denne verden består. Angrep på og forsvar av bekjennelsen hører så å si til dagens orden i kirkens dennesidige tilværelse. Selv om vi bare «skjønner stykkevis» (1. Kor. 13,9), er en kristen kirke uten en klart formet bekjennelse en umulighet. Historien viser oss at kirkesamfunn som uavkortet vil hevde Guds ords autoritet og forkynne Bibelens budskap, skaper bekjennelser som de støtter seg til, og som også peker ut veien både for dem som skaper dem og for de kommende slektene.

Utformingen av de kirkelige bekjennelsesskriftene kan vi føre langt tilbake i historien. Den begynte ikke først med de såkalte ekumeniske symbolene (Apostolicum, Nicaenum og Athanasianum). Vi kan føre linjene helt tilbake til Det nye testamente hvor vi finner antydninger til symboler. At prosessen begynte så tidlig, styrker oss i vår oppfatning at klart formede bekjennelser hører kirkens vesen til, og at de symbolene som er kommet til i historiens løp, må sees som uttrykk for en av kirkens viktigste livsytringer.

Å hevde at Bibelen i seg selv er nok som skriftlig fiksert uttrykk for kirkens tro og bekjennelse, er i virkeligheten et uttrykk for mangel på kirkelig realisme. Der er jo mange som på sett og vis tror på Bibelen, men deres tro er *forskjellig*. En viss tolkning vil alltid være underforstått der hvor Bibelen blir lest. Vi kommer til Ordet med en hel rekke av forutsetninger: Humanisten leser det på humanistisk vis, katolikken har andre forutsetninger enn protestanten, lutheraneren enn baptisten osv. Alle leser vi Bibelen under innflytelse av arv, oppdragelse og personlig

frelsesopplevelse. Vårt kirkesamfunns forestillinger følger alltid med og preger vår reaksjon på det Guds-ordet vi leser. Dette er både naturlig og selvfølgelig.

Vi tror at Bibelen er Guds ord til oss, men ordet fra Gud skaper også et *svar*. Rent uvilkårlig vil vi avlegge et vitnesbyrd om den reaksjonen bibelordet skaper i hjertene våre. Det er sant at i siste instans er det Bibelen som er eneste «rettesnor for lære og liv». Men Bibelen inneholder ikke bare et system av læresetninger uttrykt i «énlinjede logiske formler». Den er meget mer den *levende* Guds *levende* ord til *levende* menneskehjarter, ikke bare til individet, men vel enda mer til *det levende samfunnet*, de helliges samfunn, den kristne kirken som både er skapt og blir ledet av Helligånden. Denne Ånden ikke bare *inspirerte* Ordet slik vi har det i Skriften (jfr. 2. Tim. 3,16), han skaper også *troen på* dette Ordet og leder vår tilegnelse av det. Med andre ord: Kirkens reaksjon på Guds ord skjer ikke på noen vilkårlig måte, men er en frukt av Helligåndens ledelse (jfr. Rom. 8,16). Det er på denne bakgrunnen bekjennelsesskriftene våre må vurderes. De er det skriftlige nedslaget av kirkens svar på Guds tale, et skriftlig utformet vitnesbyrd om hva vi tror, og blir derfor stående som en fast tros erklæring overfor verden i oss og *omkring* oss.

Luthersk teologi kaller Bibelen «norma normans» fordi den er Guds tale og derfor den eneste absolutt *urokkelige* autoritet for troen. Bekjennelsesskriftene kalles «norma normata», altså representerer de også en autoritet, men en *avledet* autoritet. Det skulle da ligge i sakens natur at den autoritet de representerer, alltid må stå under kontroll av, og i prinsippet korrigeres av, den høyere autoritet den er avledet av, nemlig Guds ord i Bibelen. Hvor stor er nå vår forpliktelse på denne «norma normata», ikke bare når det gjelder vårt personlige kristenliv, men også når det gjelder misjonsarbeidet?

Bekjennelsesskriftene er blitt til som vitnesbyrd om kirkens levende tro i kamp mot vranglære innenfor kirken selv. Men kirken i dag er den samme som kirken i går. Den hviler på det samme grunnlaget, lever av det samme Ordet og avlegger det

samme vitnesbyrdet som den alltid har gjort. Den er ekumenisk i aller egentligste forstand av ordet.

Vi lever i de ekumeniske bestrebelsers tidsalder hvor båndene knyttes kirkene imellom verden over. Men midt i alle enhetsbestrebelsene må vi ikke glemme å holde forbindelsen *bakover* levende, ellers hviler samarbeidet på sviktende grunn. Det blir interkonfesjonelt uten å være sant ekumenisk. For sann ekumenikk har alltid de ekumeniske bekjennelsene som sin absolutt nødvendige forutsetning. «Det interkonfesjonelle er et kvantitativt, det ekumeniske derimot et kvalitativt begrep. Det første tar sikte på *mengden* av kristne, det siste derimot på *innholdet i det kristne budskap*.» (Leiv Aalen: «Den lutherske bekjennelse og kirkens enhet». Oslo 1945, s. 8.)

Men også de troendes menighet *kan* ta feil. Det menneskelige momentet kommer til og forstyrrer Åndens ledelse. Bekjennelsesskriftene står til enhver tid åpen for korrigerings fra Bibelen selv. Men ser vi *praktisk* på spørsmålet, skjønner vi nok at i hvert fall de *ekumeniske* symbolene som har bevart sin karakter gjennom så mange sekler, har bevist sin «holdbarhet» og neppe trenger å saumfares på nytt.

Det er ikke bare troskapen mot de *lutherske* bekjennelsesskriftene som skaper problemer i det interkonfesjonelle samarbeidet. Spørsmålet gjelder i første omgang troskapen mot kirkens ekumeniske grunnlag, de ekumeniske symbolene. Kirkenes Verdensråd bygger ikke på dem, og derfor står de moderne felleskirkelige bestrebelsers i fare for å undervurdere kirkens vesen som bekjennelseskirke. Vi har all grunn til å være på vakt, for enhetsbestrebelsene og det intermisjonære samarbeid i dag er nok mer problematisk enn vi har lyst til å innrømme. Men vanskene skjerpes enda mer når også de *lutherske* bekjennelsesskriftene kommer inn i bildet.

Ofte møter en den oppfatningen at hvert kirkesamfunn har sett en side av sannheten, og først når *alle* disse sidene kommer fram ved foreningen av *alle* kirkesamfunnene, vil vi få et tilnærmedesvist fullstendig bilde av evangeliets rikdom, «forat verden skal tro». Denne betraktningen forutsetter m.a.o. et åndelig mo-

saikkarbeid, hvor alle de små og store delene føyes sammen til et vakkert hele.

Men hele denne tankegangen virker både naiv og kunstig, og det skal bli vanskelig nok å få den til å stemme overens med det bibelske budskapet. «Hellige dem i *sannheten*», sier Jesus. Ordet er brukt i entall, og det ligger i sakens natur at en objektiv sannhet er en organisk størrelse som ikke kan bestå dersom den blir delt opp i mange bestanddeler som hver for seg skal forpaktes av forskjellige grupper av mennesker. Evangeliets sannhet har en *kjerne*, og et samfunns kirkelige karakter bestemmes av om det har fått tak i denne kjernen eller ikke. Denne kjernen er troen på den treenige Gud, Fader, Sønn og Ånd som åpenbarer seg i Jesus Kristus og som gir oss syndenes forlatelse ved troen på Jesu offerdød og forsoning og nytt liv ved troen på Guds Sønnns legemlige oppstandelse fra de døde. Et kirkesamfunn som ikke har denne levende kjerne i sin tro, er i aller egentligste forstand ikke noe kirkesamfunn, i høyden en humanistisk-religiøs sammenslutning av likesinnede. Vi må holde fast på at bekjennelsen er og blir en enhet. Først da vil vi bli i stand til også å vurdere vår egen kirkes bekjennelse under den rette synsvinkel og bli klar over hva den egentlig står for.

Nå kunne man vel si at det er utillatelig å tillegge de lutherske symbolene samme autoritetskarakter som de ekumeniske har. Først fordi de, som kirkelige dokumenter betraktet, ikke er oldkirkelige og derfor ikke har samme nære tilknytning til apostelkirken som de sistnevnte. Men dernest også fordi den aktuelle kirkelige situasjonen kunne synes å gjøre det umulig. Den lutherske kirken er jo — ifølge vanlig syn — kun et ledd i rekken av de mange protestantiske kirkesamfunn som har sin opprinnelse i reformasjonen (cfr. uttrykket «den lutherske kirkeavdeling»). Disse kirkesamfunnene må prøve å avfinne seg med hverandre i interkonfesjonelt og intermisjonært samarbeid.

Derfor må de lutherske bekjennesskriftene finne seg i å bli underkastet eksegetiske og bibelteologiske prøver i langt større grad enn det skulle være nødvendig med de ekumeniske symbolene. Så langt er vi enige. Men når vi går til bekjennelsen med

denne (for så vidt nødvendige) kritiske innstillingen, er det én ting vi alltid må huske på: Den lutherske bekjennelse er atskillig bedre fundert enn min egen lille vurderingsevne. Og de lutherske reformatorer hadde en langt sterkere posisjon på Skriftens grunn enn vår tids kristne, både «menige» og ledere som så lett blir smittet av den sekulariserte tidsånden utenfor kirken og den rasjonalistiske ånden innenfor den hvor liberal og liberaliserende teologi så lett vil fordunkle hva evangeliet egentlig er.

Den felles kristne tro og den felles lutherske bekjennelse står på meget sikrere grunn enn vår moderne relativistiske kristendomsoppfatning etter *sitt* vesen noensinne kan komme til å gjøre. Dette burde være selvsagt for enhver som alvorlig og samvittighetsfullt vil prøve å finne en løsning på de konfesjonelle problemene som melder seg i misjonsarbeidet, både når det gjelder evangelieforkynnelsen for andre folkeslag og i det interkonfesjonelle samarbeidet misjonene imellom. Den bekjennelsen og det kirkelige trosvitnesbyrdet jeg representerer som misjonær, er mye viktigere enn det jeg *personlig* har å fare med. Ja, selv om bekjennelsestroskapen i enkelte situasjoner kan synes å bli noe problematisk i arbeidet, skal det sannelig mye til å følge en annen linje enn den bekjennelsen stikker ut for oss.

Fra reformert hold blir vi lutheranere ofte beskyldt for steil konfesjonalisme. Vi er vanskelige å samarbeide med og en alvorlig hindring for evangeliseringsarbeidet på misjonsmarken fordi vi stiller oss så skeptiske og kjølige til de reformertes enhetsbestrebelse. Vi har ingen grunn til å ta disse bebreidelser lett. Men før vi tar dem inn over oss, har vi både rett og plikt til å gjøre det klart for oss selv hva vi står for, og så, om mulig, forsvare oss mot dem. Vi må ha lov til å vente av våre reformerte brødre at de prøver å forstå oss, at de samvittighetsfullt undersøker *hvorfor* vi er så «steile» og så gjerne vil holde fast på vår «egenart». Kanskje det da til sist likevel kunne være noen *saklige* grunner for denne «steilheten».

Det er særlig to problemer vi her må ta stilling til.

Det første problemet gjelder selve evangelieforkynnelsen for hedningene, eller som det heter i moderne misjonsterminologi:

de ikke-kristne folkene. Disse tilhører helt andre raser enn oss, helt andre kulturkretser og har en helt annen historisk og religiøs bakgrunn. To helt forskjellige idéverdener konfronteres, og dette må selvsagt tas i betraktning når det gjelder valg av misjonsmetoder. Evangeliet må forkynnes på en slik måte at det når hedningenes øre og hjerte, menighetslivet gis slike former at det passer naturlig inn i den stedeagne samfunnsstrukturen, og det kristne fromhetslivet gis høve til å utvikle seg i overensstemmelse med folkekarakterens egenart. Hensikten er ikke å dra de innfødte over i *vår* kultur, snarere omvendt: misjonæren må selv lære å innrette seg etter de stedeagne livsformene så langt det er mulig og tillempe sitt arbeid etter dem.

Men når det fra visse hold innen reformerte (og delvis også lutherske) misjonskretser hevdes at også *trobekjennelsen* er en del av misjonærenes arvelige belastning som må tillempe, eventuelt fjernes, forat evangelieforkynnelsen skal nå sitt mål, da er det å gå for langt. De kirkelige bekjennelsene, hevdes det, er relative størrelser som visstnok har sin verdi som vitnesbyrd fra de kirkene som har skapt dem, men som må vike plassen når «høyere hensyn» krever det. Og et slikt «høyere hensyn» er kristningen av kulturkretser som angivelig ikke skulle ha forutsetninger for å tilegne seg de fullt ferdige trosbekjennelsene som er resultatet av den kirkelig-kulturelle utviklingen i den gamle kristenheten. «De unge kirkene» må bygges opp på bar bunn ut fra stedeagne forutsetninger. Dette syn kan vi på ingen måte gi vår tilslutning.

En må være oppmerksom på at heller ikke i de fremmede kulturkretsene hvor «de unge kirkene» vokser fram, kan der settes en strek over den kirkehistoriske utviklingen i den «gamle» kristne verden. Denne utviklingen tok sin begynnelse i Palestina over Lille-Asia til Europa, gikk sin gang i Nord-Afrika og førtes fra Oldkirken gjennom Middelalderens katolske kirke fram til reformasjonen. Visstnok har kulturelle og politiske faktorer gjort seg gjeldende i denne utviklingen fra tid til annen. Men det ville være altfor énsidig å se bort fra at påvirkningen vel i like høy grad har gått den andre veien: at religionen har skapt kultur.

Selv om den hvite manns kultur stort sett bygger på den gamle gresk-romerske, er dens åndsinnhold i overveiende grad preget av kristendommen, slik at vi ofte taler om «den kristne kulturen».

Men det aller viktigste i denne forbindelsen er å huske på at kirkens bekjennelse bygger på Bibelen og er — stort sett — skapt og utformet i kamp mot vranglære som fornektet Bibelens budskap. Men også Bibelen er blitt til i bestemte og avgrensede kulturkretser: den jødiske og hellenistiske — og skulle for så vidt rammes av den samme kritikken som de kirkelige bekjennelsesskriftene. Men evangeliets seiersgang utover verden blir ofte kalt «Bibelens vei til folkene», og ingen protestantisk kristen vil vel benekte at noe av det aller viktigste i evangeliseringsarbeidet er å gi hedningene og «de unge kirkene» Bibelen, for på *den* bygger de opp sitt trosliv og sine menigheter.

Og videre: De praktiske erfaringene på misjonsmarkene viser oss ofte at nettopp «den nedarvede kristendomsformen» misjonærene har med seg heimefra, finner vei til hjertene og danner grobunn for konfesjonskirker, om ikke alltid helt like moderkirkene når det gjelder en del av de ytre formene, så i hvert fall av samme grunntype og med samme trosinnhold. Et klassisk eksempel i så måte er Madagaskars lutherske kirke, en utpreget konfesjonskirke med en sterk konfesjonelt preget forkynnelse som har skapt vekkelser og fornyelse med et stedegent og «ekte gassisk» fromhetsliv som resultat.

Det andre spørsmålet gjelder det interkonfesjonelle samarbeidet misjonsselskapene og «de unge kirkene» imellom. At dette skaper store problemer i moderne misjon, er klart for oss alle, og selve situasjonen tvinger oss, ikke bare til å ta *standpunkt*, men også til å søke etter *løsninger* på de vanskelige problemene som melder seg.

At der er forskjell på luthersk og reformert «kristendomsoppfatning», skulle være klart for oss alle, dersom vi bare vil være saklige nok til å *se* det. Etter alminnelig «populær» betraktning består denne forskjellen bare i divergenser m.h.t. en del av de enkelte lærepunktene, og derfor ligger det snublende nær å opp-

fatte disse som «særmeninger» som hvert enkelt kirkesamfunn riktignok kan få lov å beholde. Men de er ikke av større viktighet enn at de gjerne kan settes til side om det skulle bli nødvendig, for å gi plass for det som er enda større: «den kristne enheten». Denne tankegangen neglisjerer imidlertid et ganske vesentlig moment: divergensene om de forskjellige lærepunktene har en dypere årsak, idet de er symptomer på og uttrykk for *forskjellen i selve grunnsynet*.

Det skulle si seg selv at slik som teologien er, slik blir også forkynnelsen. Og i annen omgang er det forkynnelsen som skaper kristenlivet. Det er lett nok å si at det er av mindre betydning hvilken *bekjennelse* en kirke har, bare den «forkynner Kristus». Men, hva vil det si «å forkynne Kristus»? Sannheten tro må vi innrømme at moderne forkynnelse gir rom for mange slags «Kristusbilder», men ikke alle er uten videre identisk med den Kristus Bibelen taler om. På samme måte som reaksjonen på det bibelordet vi leser, er forskjellig alt ut fra de forutsetningene vi har, slik blir også forkynnelsens «Kristusbilde» tegnet og preget av de samme forutsetningene. De kirkelige bekjennelsene har også sitt «Kristusbilde». De vitner nemlig både om Kristi person og hans verk. Videre om vårt samfunn med denne Kristi person og vår tilegnelse av hans verk i troen. Problemet bekjennelsestroskap berører derfor ikke minst selve Kristusforkynnelsen, dvs. selve fundamentet i vår kristne tro. Dette viser oss hvor viktig det er «å prøve åndene», før vi går til *det* skrittet å sette bekjennelsen til side «for enhetens skyld». Det kan bli en kostbar enhet, hvor ikke først og fremst bare «vårt lutherske særpreg» blir slettet ut, men hvor selve Kristusforkynnelsen står i fare for å fordunkles.

Spørsmålet blir da: Skal vi dermed skjære over de båndene som er knyttet misjonselskapene imellom på interkonfesjonell basis? Skal «de unge kirkene» av forskjellig bekjennelse være uten kontakt med hverandre? Det kunne kanskje synes konsekvent å dra den konklusjonen ut ifra de premissene vi hittil har lagt til rette. Men livet lar seg ikke presse inn i «énlinjede logiske formler», heller ikke kristenlivet. Også det kirkelige samarbeidet

bærer tydelig preg av livets egen spenningsfylde. Det er et faktum vi må bøye oss for og følgelig innrette oss etter, men *med varsomhet*. Den lutherske bekjennelsestroskapen grunner seg på Bibelen, troen på Guds levende ord «som skaper hva det nevner», og som «ikke vender tomt tilbake». Det ville være uvederheftig å påstå at dette levende ordet ikke blir forkynt også i *de kirkesamfunn* som ikke har sluttet seg til den lutherske bekjennelsen. Det ville være uttrykk for en utillatelig og ukristelig arroganse å frakjenne dem kristennavnet. Bli Ordet forkynt, skaper det liv, på tross av menneskelig ufullkommenhet.

Det intermisjonære samarbeidet er nødvendig, ikke av «taktske» grunner først og fremst (da var det bedre å skjære båndene over), men fordi også de andre «kirkeavdelingene» tilhører *den kristne kirken*, Kristi menighet i verden. Enheten i Kristus er en virkelighet selv om den kirkehistoriske utviklingen har skapt konfesjonelle avgrensninger. Det praktiske og nærværende problemet som da krever sin løsning, er dette: Hvordan skal vi kunne virkeliggjøre denne enheten og effektivt samarbeide med «de andre» og samtidig fastholde uavkortet vår kirkes bekjennelse?

Hovedsaken for oss er da å være *ekte ekumeniske* i vår innstilling. Derfor fastholder vi uavkortet de ekumeniske bekjennelsene. Men også de lutherske bekjennelsesskriftene hviler på ekumenisk grunn, fordi de fastholder det ekumeniske budskapet om Kristus, hans person og verk, og om synderens rettferdiggjørelse for Kristi skyld ved troen alene.

Dette må være den basis vi står på og ser alt ut ifra. Derfor: Alt det interkonfesjonelle samarbeid som tvinger oss til å sette til side bekjennelsen, må vi for evangeliets skyld gi avkall på og si «nei takk» til. Dette gjelder ikke minst de bestrebelsene vi nå og da merker fra reformert hold f. eks. på Madagaskar, med forslag om sammenslutninger av de forskjellige kirkesamfunnene til én kirke eller én «storprotestantisk» synode. «Enheten i Kristus» er slett ikke uten videre betinget av at kirken er organisert til én m.h.t. ytre sammenslutning. Videre må vi være ytterst varsomme m.h.t. den teologiske undervisningen, enten det

nå gjelder selve presteutdannelsen eller lærebøker i kristendomsfag. En sammenblanding her vil ramme bekjennelsens kjerne og medføre konsekvenser langt utover de snevrere teologiske kretsene. Den vil sette sitt preg på forkynnelsen og dermed på kirkelivet i sin helhet og til slutt føre til at kirkens karakter av bekjennelseskirke får et grunnskudd. *Den beste grobunn for sann kristen enhet er en forkynnelse av evangeliet på sann ekumenisk basis, dvs. en bekjennelsestro forkynnelse, ikke i doktrinær arroganse, men i levende kongenialitet med bekjennelsens budskap.* Nettopp her er det vi har vår oppgave som «lutherske» misjonærer; og kommer *denne* bekjennelsestroskapen også til å prege de «unge» lutherske kirkene, vil vi få konstatert at «Guds ord vender ikke tomt tilbake».

Dette må være ledestjernen i all vår omgang med de kristne av andre bekjennelser. Vi vil da etter hvert oppdage mer og mer de bånd som binder oss sammen med dem, og de rette forutsetningene vil bli skapt for et vidtgående samarbeid om de mange praktiske oppgavene som melder seg.